

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” din IAȘI
FACULTATEA DE ISTORIE
CENTRUL DE STUDII CLASICE ȘI CREȘTINE

A N U N Ț Ă

Sedință de comunicări

Drd. Ștefan IVAS (Facultatea de Istorie), **Ho basileus
și hoi filoi tou basileos în discursurile Peri basi-
leias ale lui Dio Chrysostomus**

Cercet. șt. dr. Florin CRÎȘMĂREANU (Facultatea
de Filosofie și Științe Social-Politice), *Teologie și pu-
tere. Maxim Mărturisitorul despre formele de gu-
vernământ*

Corpul H (Casa Catargi) - Sala H₁
JOI, 18 ianuarie 2018, ora 18.00

Primăria Municipiului Bârlad
Consiliul Local Bârlad

Biblioteca Municipală Stroe S. Belloescu Bârlad
Centrul Mihai Eminescu Bârlad

CONFERINȚA

Violența în istoriografie și literatură

INVITAȚI: **Conf. univ. dr. Emanuela ILIE**

Facultatea de Litere / Universitatea Al. I. Cuza din Iași

Violența în literatura postbelică

Prof. univ. dr. Nelu ZUGRAVU

Facultatea de Istorie / Universitatea Al. I. Cuza din Iași

Violența în istoriografia antică

Prezintă: **Prof. Andrei HUIBAN**

Moderator : Geta MODIGA

SÂMBĂȚĂ, 17 FEBRUARIE 2018, ORA 11.00,

la Centrul Mihai Eminescu Bârlad

Str. Republicii nr. 277, centruleminescubarlad@yahoo.com, Facebook – Centrul Mihai Eminescu

ACCESUL ESTE LIBER

organizează simpozionul

AD LIMITES ORBIS ROMANI

Prezintă:

Octavian Bounegru, Comunități evreiești pe limes-ul danubian și la nordul Marii Negre în secolele II-IV p. Chr.

Nelu Zugravu, Frontierele Imperiului în Panegyrici Latini (sec. III-IV p. Chr.): între propagandă și realitate

Costin Croitoru, De strajă pe limes-ul dunărean: trupele și fortificațiile romane de la Barboși

Vineri, 30 martie 2018, ora 12.30,

la sediul Muzeului Brăilei „Carol I”, Piața Traian, nr. 3.

SPAȚIU, TIMP, MEMORIE

20-21 Aprilie 2018, sala 301

Facultatea de Istorie a Universității din București, Bd. Regina Elisabeta, nr. 4-12

Lucrările sesiunii vor fi deschise prin conferința

Noster orbis. Frontierele și spațiul Imperiului roman în *Panegyrici Latini* (sec. III-IV)

susținută de Prof. univ. dr. **Nelu Zugravu**, Facultatea de Istorie a Universității "Al I. Cuza" din Iași

(orele 9,00, în amf. V. Pârvan, et. al III-lea, Facultatea de Istorie a Universității din București)

Cercul de Istorie Veche
și Arheologie

Facultatea de
Istorie

Centrul de Studii
Clasice și Creștine

ANUNȚĂ

Ședința de comunicări

Darie Iulian PĂTRĂȘCANU,
*Uzurparea lui Iulian (360) și a
lui Procopius (365): o privire
comparativă*

Drd. George IVAȘCU, prezentare
de carte:

**Bertrand Lançon, *La chute de
l'Empire romain. Une histoire
sans fin*, Paris, 2017**

26/04/2018

Sala H1 (Corpul H)

Ora 17

Școala de Studii Avansate

STUDIA CLASSICA ET CHRISTIANA IASSIENSIA III

*Forme, instrumente și modele de comunicare artistică,
epigrafică și literară în Antichitatea clasică și târzie
— tradiție și inovație*

Iași, 5–7 iunie 2018
Corpul H UAIC (Casa Catargi)

ORGANIZATOR

Prof.univ.dr. Nelu ZUGRAVU
Directorul Centrului de Studii Clasice și Creștine,
Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

CO-ORGANIZATORI

Prof.univ.dr. Lucrețiu MIHAILESCU-BÎRLIBA
Directorul Școlii doctorale, Facultatea de Istorie,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Lect.univ.dr. Roxana-Gabriela CURCĂ
Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

P R O G R A M

5 iunie 2018

Sosirea doctoranzilor din țară

12.00-14.00: Vasile COTIUGĂ (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Artist în Cucuteni: lecție în Muzeul Universității*

16.00-20.00: Vizitarea laboratoarelor de arheologie ale Facultății de Istorie (corpul H) (Casa Catargi) și a unor obiective de interes istoric și cultural din Iași

6 iunie 2018

8.45-9.00: Cuvânt de deschidere

9.00-10.00: Dilyana BOTEVA (Sofia University „St. Kliment Ohridski”), *From Rome and Thrace to Roman Thrace: aspects and issues*

10.00-11.00: Attilio MASTINO (Università degli Studi di Sassari), *L'acquedotto e le terme di Cartagine: ultimi studi*

11.00-11.30: Pauză

11.30-12.30: Radu ARDEVAN (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca), *Monedele Koson – stadiul actual al cercetării*

12.30-13.30: Ioan PISO (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca), *Principii de administrare a Imperiului*

13.30-16.00: Pauză

16.00-17.00: Mihaela PARASCHIV (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Elenism versus iudaism în 1-3 Maccabei*

17.00-18.00: Nelu ZUGRAVU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Dacia restituta*

7 iunie 2018

9.00-10.00: Patrizia MASCOLI (Università degli Studi di Bari Aldo Moro), *L'inoltro della corrispondenza nella Roma antica: il caso di Cicerone*

10.00-11.00: Immacolata AULISA (Università degli Studi di Bari Aldo Moro), *Identità cristiana e Mediterraneo: forme di convivenza comunitaria, politica e culturale. Ebrei e cristiani tra II e VII secolo*

11.00-12.00: Ședință de închidere; înmânarea atestatelor de participare

Plecarea participanților

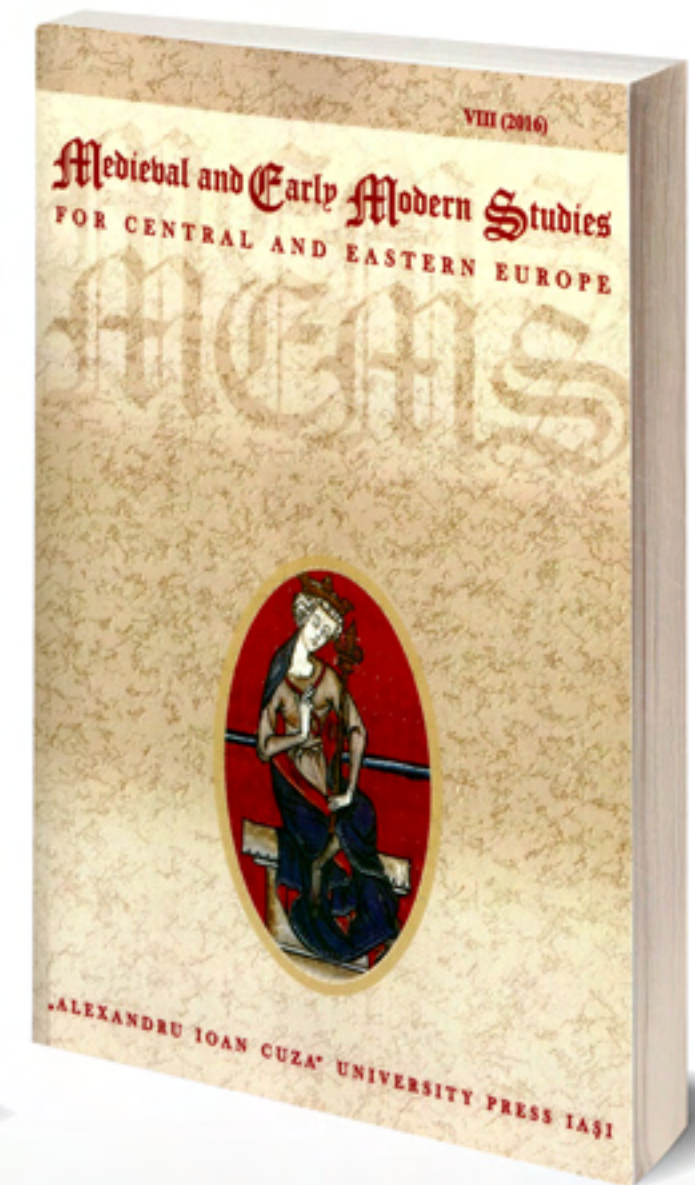
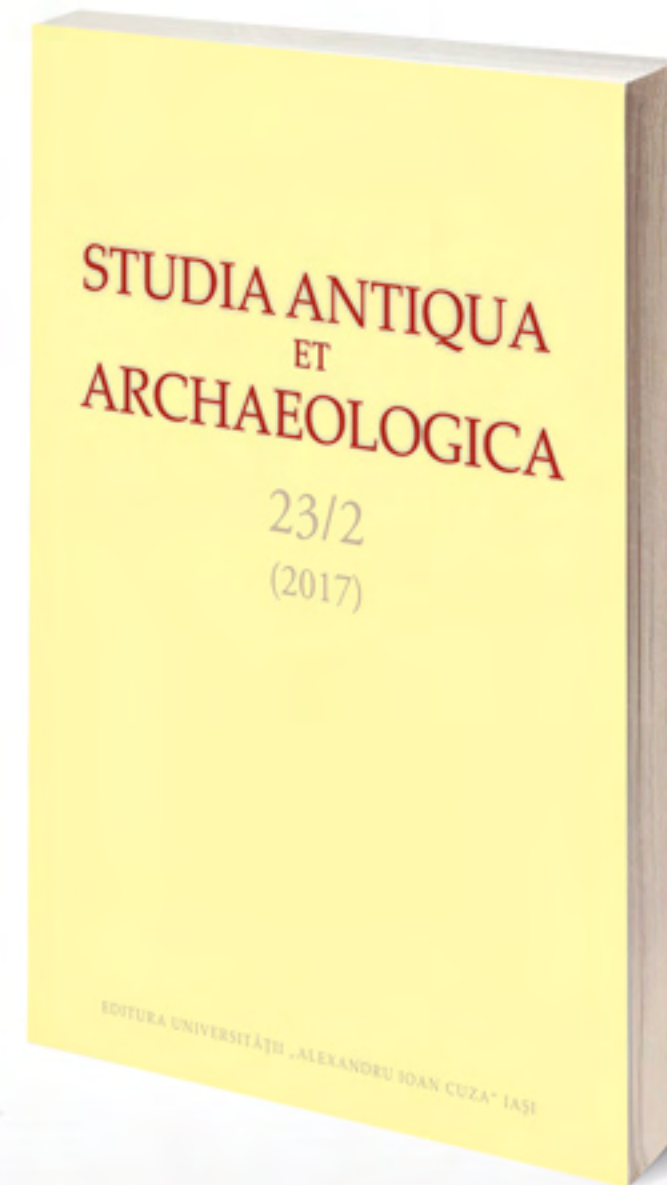
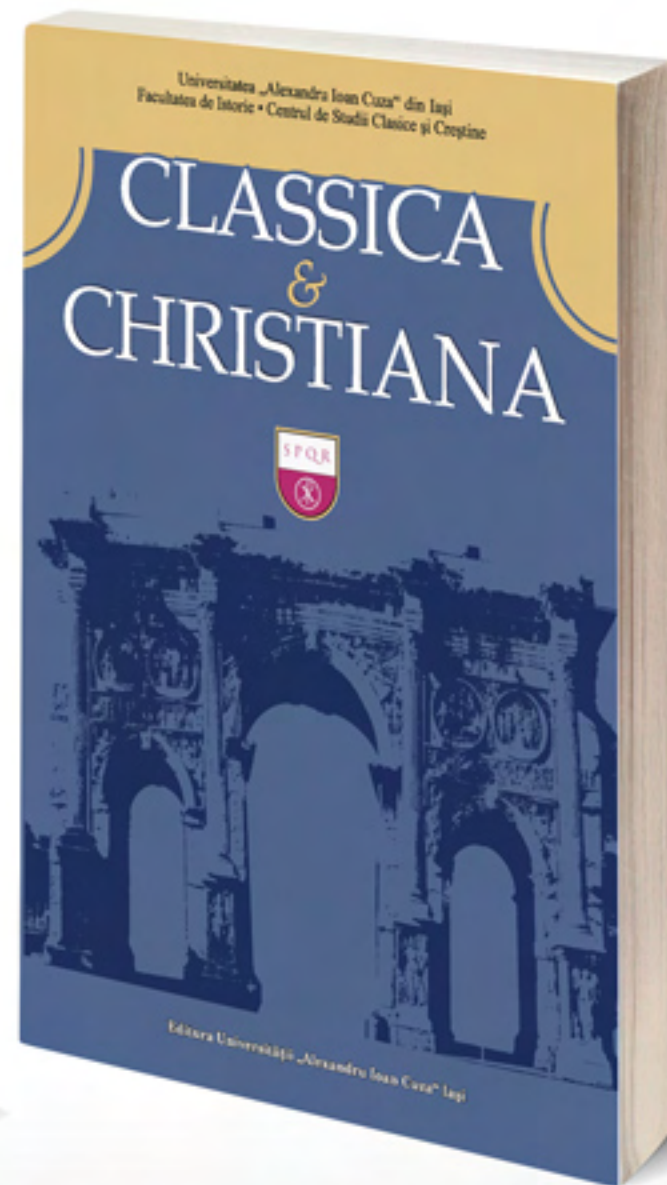
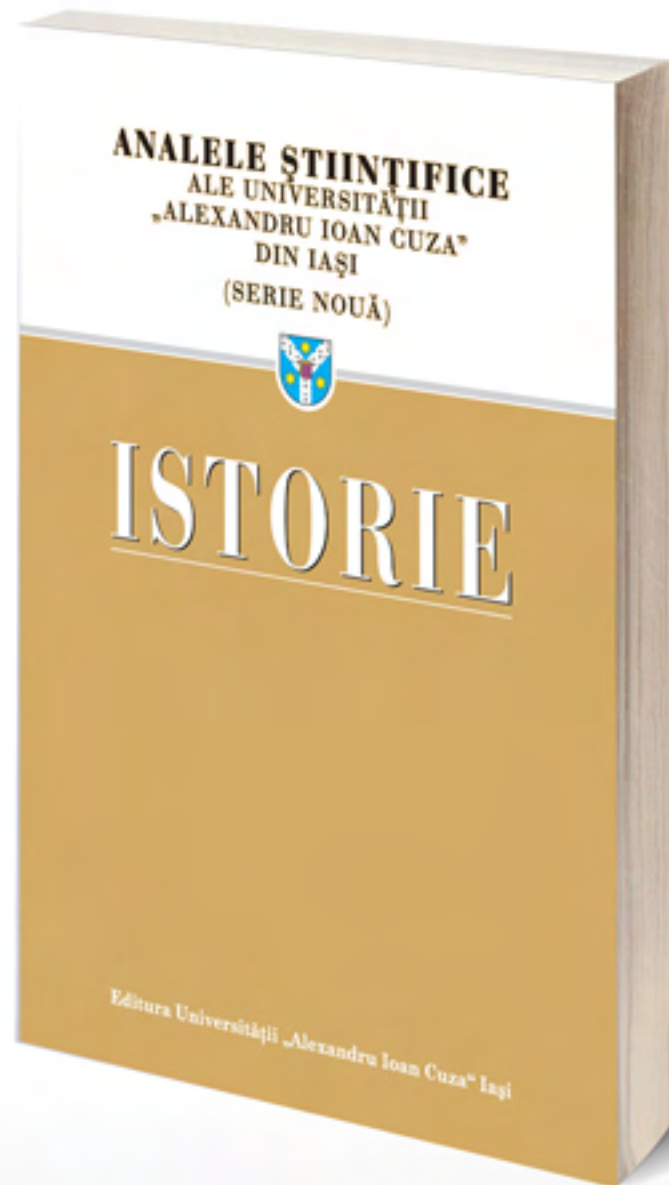
Corpul H UAIC (Casa Catargi)

FACULTATEA de
ISTORIE

LANSARE DE CARTE

LUNI, 9 IULIE 2018, ORA 17:00,
SALA H1, CORPUL H UAIC

~ *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Istorie* — nr. LXIII/2017 ~

~ *Classica et Christiana* — nr. 12/2017 ~

~ *Studia Antiqua et Archaeologica* — nrs. 23(1), 23(2)/2017 ~

~ *Medieval and Early Modern Studies for Central and Eastern Europe* — nr. VIII/2016 ~

PROGRAM

CONGRESUL NAȚIONAL AL ISTORICILOR ROMÂNI
IAȘI, 29 AUGUST - 1 SEPTEMBRIE 2018

Program general

Miercuri, 29 august 2018

9-16 Înregistrarea participanților

10.30-11.30 Festivitatea de deschidere a Congresului, *Aula Magna „Mihai Eminescu”*

11.30-11.45 Pauză de cafea

11.45-13.00 Prelegeri în plen, *Aula Magna „Mihai Eminescu”*

13.00-13.30 Vernisajul expoziției *Fațetele stalinismului în Basarabia: documente, desene, memorii din Gulag ale unei basarabence*, curator Acad. Valeriu Pasat

13.30-15.00 Masa de prânz

15.00-17.00 Secțiunea 1

17.00-17.30 Pauză de cafea

17.30-19.30 Secțiunea 2

20.00 Cocktail, Palatul Culturii

Joi, 30 august 2018

9.00-11.00 Secțiunea 3

11.00-11.30 Pauza de cafea

11.30-13.30 Prelegeri în plen, *Aula Magna „Mihai Eminescu”*

13.30-15.30 Masa de prânz

15.30-17.30 Secțiunea 4

17.30-17.45 Pauza de cafea

17.45-19.45 Secțiunea 5

20.00 Cină

Vineri, 31 august 2018

9.00-11.00 Secțiunea 6

11.00-11.30 Pauza de cafea

11.30-13.30 Prelegeri în plen, *Aula Magna „Mihai Eminescu”*

13.30-15.30 Masa de prânz

15.30-17.30 Secțiunea 7

17.30-17.45 Pauza de cafea

17.45-19.45 Secțiunea 8

20.00 Cină festivă

Sâmbătă, 1 septembrie 2018

8.30-10.30 Secțiunea 9

10.30-10.45 Pauza de cafea

10.45-12.45 Prelegeri în plen, *Aula Magna „Mihai Eminescu”*

12.45-13.00 Pauză de cafea

13.00-13.30 Festivitatea de închidere

14.00 Masa de prânz

Alegerile parlamentare și lumea rurală transilvăneană la începutul secolului al XX-lea

Asist.univ.dr. Adrian-Alexandru HERȚA (Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Istorie și Științe Politice)

Reforma Acerbo: revoluție, inovație, antiparlamentarism

Lect.univ.dr. Mihai GHIȚULESCU (Universitatea din Craiova, Facultatea de Științe Sociale, Departamentul de Istorie, Științe Politice și Relații Internaționale)

Joc în patru. Alegerile din 1919 în județul Dolj

17:00-17:30

Pauză de cafea

SECȚIUNEA 2

17:30-19:30

Sala Senatului

**De la Antichitatea clasică la Evul Mediu – forme și modele
de continuitate și discontinuitate**

Masă rotundă

Organizator și moderator: Prof.univ.dr. Nelu Zugravu
(Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Istorie)

Prezintă:

Prof.univ.dr. Nelu ZUGRAVU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Istorie, Centrul de Studii Clasice și Creștine)

In fashion, dar contestată: Antichitatea târzie

Drd. George IVAȘCU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Istorie, Centrul de Studii Clasice și Creștine)

O problemă încă actuală – căderea Imperiului roman; abordări recente

Prof.univ.dr. Ecaterina LUNG (Universitatea București, Facultatea de Istorie)

Istoriografia barbară și romanitatea bizantinilor

Conf.univ.dr. Florica (BOHÎLȚEA) MIHUȚ (Universitatea București, Facultatea de Istorie)

Valoarea corespondenței personale și oficiale a împăraților romani în Imperiul clasic și târziu – modele politice, modele culturale

Prof.univ.dr. Anton ADĂMUȚ (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Filozofie și Științe Social-Politice, Centrul de Studii Clasice și Creștine)

Problema limbilor la Sfântul Augustin

Asist.univ.dr. Cristian MOISUC (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Filozofie și Științe Social-Politice)

Interpretarea augustiniană a teofaniilor divine. Repere despre augustinismul doctrinar-politic

CS dr. Emanuel GROSU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Departamentul de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman)

Geocentrismul: între fizică și teologie. Astronomia la sfârșitul Antichității și începutul Evului Mediu

CS dr.hab. Florin CRÎȘMĂREANU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Filozofie și Științe Social-Politice, Departamentul de Cercetare)

Eriugena și receptarea Părinților greci ai Bisericii în Occident

Drd. Dragoș MÎRȘANU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Istorie, Centrul de Studii Clasice și Creștine)

Photius citindu-l pe Philostorgius: un caz de salvare a memoriei istorice

Drd. Ovidiu-Iulian SANDU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Istorie, Centrul de Studii Clasice și Creștine)

Modele etnogenetice în istoriografia contemporană

Conf.univ.dr. Claudia TĂRNĂUCEANU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Litere, Centrul de Studii Clasice și Creștine)

Autori antici citați de Cantemir în cartea sa despre istoria imperiului otoman

Sala Ferdinand **România în Marele Război** **Modul II**

Moderator: Conf.univ.dr. Gavriil PREDA
(Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București)

Prezintă:

Muzeograf Viorica PREDA (Muzeul Brăilei „Carol I”)

Propaganda germană în perioada de ocupație a Brăilei

Conf.univ.dr.hab. Hadrian GORUN (Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu)

De la războiul „imperialist” la „idealul național”: percepții istoriografice privind participarea României la Marele Război

CS III dr. Ion RÎȘNOVEANU (Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I” București)

Situația armatei române în anul 1918 în opinia generalului de divizie Constantin Christescu

Dr. Filip-Lucian IORGA (Institutul Cultural Român)

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” din IAȘI
FACULTATEA DE ISTORIE
CENTRUL DE STUDII CLASICE ȘI CREȘTINE

CONGRESUL NAȚIONAL AL ISTORICILOR ROMÂNI
Iași, 29 august – 1 septembrie 2018

MASA ROTUNDĂ

De la Antichitatea clasică la Evul Mediu – forme și modele de continuitate și discontinuitate

Organizator și moderator: prof. univ. dr. Nelu ZUGRAVU

Comunicări și rezumate

Nelu ZUGRAVU

In fashion, dar contestată: Antichitatea târzie

Concept care, din anii '60-'70, mai ales prin contribuțiile lui A. H. M. Jones, Peter Brown și Henri-Irénée Marrou, a generat, o „explozie” (Andrea Giardina), o dezvoltare amplă, pe multiple paliere – instituțional, revuistic, editorial, metodologic, teoretic etc. – a cercetării perioadei cu același nume – *Antichitatea târzie* (it. *Tarda Antiquità*, fr. *Antiquité Tardive*, germ. *Spätantike*, engl. *Late Antiquity*, sp. *Antigüedad Tardía*) – a fost relativ recent pus în discuție în lucrări semnate de J. H. W. G. Liebeschuetz (cu nuanțe), Bryan Ward-Perkins, Peter Heather, Chris Wickham ș.a. Această atitudine a fost impulsionată de mai multe aspecte de natură epistemologică, metodologică, dar și extraștiințifică, dintre care se individualizează: **1)** revenirea în forță a istoriei politice, evenimentiale, în câmpul cercetării istorice, care a reabilitat ideile de declin, criză și ruptură în detrimentul celor de mutație, continuitate și transformare, cele de ciocnire și conflict față de contact și dialog (intruziunile violente ale barbarilor, perturbarea iremediabilă a unor mecanisme de funcționare a statului roman, prăbușirea aproape completă a unor forme de civilizație ș.a.); **2)** reconsiderarea critică a caracterului și conținutului surselor, respectiv apelul mai consistent la mărturiile arheologice, pe de o parte, și, pe de alta, repunerea în drepturi a izvoarelor scrise majore, cu adevărat relevante pentru reconstituirea istorică, în defavoarea celor de importanță secundară, care oferă aspecte „picante”, irelevante, pentru evoluția istorică și respingerea viziunii prezenteiste de interpretare a informațiilor (conform ideilor, prejudecăților și idealurilor contemporane); **3)** evoluțiile din sfera politică (disoluția unor state poliethnice, eșecurile Uniunii Europene și reticenta față de „eurobarbar”, exacerbarea multiculturalismului, flagelul corupției etc.) și impactul lor asupra orientărilor istoriografice privitoare la Antichitate și Evul Mediu (etnicitatea, identitatea, intoleranța religioasă etc.). Cu toate acestea, pentru mulți istorici sau școli istoriografice, conceptul de *Antichitate târzie* este întrutotul operabil iar etapa istorică pe care o desemnează – bogată în elemente specifice în raport cu Antichitatea clasică și Evul Mediu.

George IVAȘCU

O problemă încă actuală – căderea Imperiului roman; abordări recente

Dosarul căderii Imperiului roman, deschis în istoriografia modernă odată cu lucrarea lui Edward Gibbon, *The History of the Decline and Fall of the Roman Empire* (1776-1789), suscită în continuare noi analize și interpretări. În primele decenii postbelice, în contextul reevaluării conceptului de *Antichitate târzie*, promovat mai ales în mediul academic anglo-saxon de Peter Brown, această temă a fost mai degrabă minimalizată, evenimentele de la sfârșitul Antichității fiind interpretate mai ales prin prisma conceptului de transformare (pașnică) a civilizației clasice. La începutul anilor 2000, Peter Heather și Bryan Ward-Perkins au pus în discuție noul model revizionist, subliniind transformările dramatice, în plan politic, militar și economic, pe care Imperiul occidental le-a suferit în ultimele decenii de existență. Având în vedere acest context istoriografic, vom analiza în prezentarea noastră cele mai recente abordări ale problemei, pornind de la două contribuții apărute de curând, semnate de Kyle Harper (*The Fate of Rome: Climate, Disease, and the End of an Empire*, 2017) și Bertrand Lançon (*La Chute de l'Empire Romain. Une histoire sans fin*, 2017). Astfel, istoricul american aduce în discuție rolul factorilor climatic și patogen în decăderea civilizației romane pentru ca cel francez să analizeze, dintr-o altă perspectivă, receptarea istoriografică a acestei teme, care continuă, iată, să fascineze fiecare generație de istorici.

Ecaterina LUNG

Istoriografia barbară și romanitatea bizantinilor

Conceptul de *romanitate* asumat ca identitate politică și culturală de cei pe care istoricii moderni îi numesc *bizantini*, dar care s-au numit întotdeauna, pe ei înșiși, *romani* (*romaioi*) poate fi analizat pe baza unor surse diferite. Ceea ce ne propunem pentru reconstituirea ideii de romanitate bizantină este folosirea ca sursă privilegiată a istoriografiei produse în regatele succesoare ale Imperiului Roman, între secolele al VI-lea și al VIII-lea. Autorii de istorii și cronici produse în regatele germanice se raportează în mod constant la tradiția romană, care rămâne normativă, dar îi pun pe romani (bizantini, din punctul nostru de vedere) în postura celor învinși. Avem, deci, de-a face cu o situație în care o alteritate este desconsiderată din unele puncte de vedere (uneori, militar, alteori – politic sau, pur și simplu, moral), dar reprezintă, în același timp, un model de referință pentru noile construcții politice și identitare ale lumii barbare germanice.

Florica (BOHÎLȚEA) MIHUȚ

Valoarea corespondenței personale și oficiale a împăraților romani în Imperiul clasic și târziu – modele politice, modele culturale

Inspirată din practica epistolară a elitelor aristocratice din timpul Republicii Târzii, corespondența oficială și/sau personală a împăraților din primele dinastii imperiale se dovedește a fi o „scenă” de exprimare a diverselor experiențe individuale și colective într-o asemenea mare măsură, încât scrisoarea adresată împăratului sau trimisă de acesta (ori de cancelaria sa) se încarcă cu semnificații multiple, dezvăluind în contexte temporale specifice valorile culturale ale societății romane imperiale și evoluția lor diacronică. Textul urmărește perpetuarea unora dintre asemenea semnificații, înțelesuri și modele din epoca Imperiului clasic în vremea celui târziu.

Anton ADĂMUȚ

Problema limbilor la Sfântul Augustin

La 20 de ani, Augustin citește, fără profesor, *Categoriile* lui Aristotel. Stagiritul nu-l atrage, i se pare prea simplu și are senzația că posedă răceala simplității și a lucrului bine și definitiv făcut. Preferă pe Platon și „platonismul modern” (Plotin), iar această preferință ridică „problema limbilor” la Augustin. Începe să învețe la Tagaste, ca elev. La maturitate, e în stare să traducă texte filosofice chiar subtile, dar nu va năzui niciodată să stăpânească limba greacă și pe Homer. Augustin împărtășea o idee larg răspândită în Occidentul latin al vremii lui: latinii nu mai vroiau să afle că Vergilius, eroul lor iubit, datora atât de mult lui Homer. Unii cred că Augustin a fost un mediocru elenist. Din

instinct, îi detesta pe greci. Conform prejudecății occidentale, orientalii sunt niște nemernici și niște saltimbanci, spirite himerice. Patriotismul local al autorilor greci clasici îl agasează pe cetățeanul roman care s-a obișnuit să considere universul ca pe propria sa patrie. Romanul crede că este meschin dacă se interesează de istoria micilor cetăți ale grecilor! El este obișnuit să vadă mai în înalt și mai (de) departe. Asta poate și pentru că elenismul, în a doua jumătate a secolului al IV-lea, se răspândește și se opune tot mai mult latinității, mai ales politic. Elenismul formează un bloc impenetrabil și ostil Occidentului. Iată un alt motiv pentru un african romanizat de a nu iubi pe greci. În plus, africanii preferă *Eneida* în locul *Iliadei*. *Eneida* era poemul cel mai admirat de africani tocmai datorită episodului întemeierii Cartaginei. Vergilius, de altfel, era pasiunea lui Augustin și supunerea eroilor *Eneidei* voinței celeste anticipează deja umilința creștină.

Cristian MOISUC

Interpretarea augustiniană a teofaniilor divine. Repere despre augustinismul doctrinar-politic

Cărțile I-IV ale tratatului *De Trinitate* ale Sfântului Augustin tratează problema (spinoasă teologic) a raportului dintre Tatăl și Fiul, așa cum poate fi aceasta circumscrisă pe calea interpretării teofaniilor divine din Vechiul Testament. Contestând teza adversarilor săi arieni (cum că manifestarea vizibilă a Fiului este dovada inferiorității acestuia în raport cu Tatăl care rămâne invizibil), Augustin se vede nevoit să interpreteze într-o anumită cheie „reducționistă” toate locurile din Vechiul Testament în care sunt menționate aparițiile divine. În felul acesta, el speră să salveze „divinitatea” Fiului. Însă grila sa de interpretare este suficient de periculoasă la nivel doctrinar și, așa cum voi încerca să arăt, a generat repercusiuni grave (la nivel teologic) nu doar în Evul Mediu, ci chiar până în secolul al XVII-lea.

Emanuel GROSU

Geocentrismul: între fizică și teologie. Astronomia la sfârșitul Antichității și începutul Evului Mediu

Prin prezentarea creației *ex nihilo*, dar mai ales prin rolul central acordat ființei umane în creație s-a considerat că Geneza susținea implicit centralitatea Pământului în Univers. Afirmarea necesității mântuirii întregului neam omenesc a accentuat ideea Universului geocentric, opinie dominantă în Antichitatea păgână chiar și în cazul sistemului parțial heliocentric propus de Heraclitus Ponticus. Mai mult chiar, invocând argumente teologice, Augustin pune în discuție inclusiv ideea sfericității Terrei. În Evul Mediu latin, abordarea de amprentă creștină nu a fost preluată necritic, mulți dintre autorii care s-au ocupat de astronomie preferând să urmeze opiniile unui Plinius cel Bătrân, Martianus Capella, Macrobius *et alii*, decât să invoce autoritatea scrierilor patristice. Este și cazul lui Dungalus, așa cum reiese din *Epistola de duplici solis eclipsi anno 810*. Ne propunem o prezentare diacronică comparativă a viziunii despre Univers la autorii creștini și păgâni de la sfârșitul Antichității și începutul Evului Mediu.

Florin CRÎȘMĂREANU

Eriugena și receptarea Părinților greci ai Bisericii în Occident

În perioada Renașterii carolingiene, Ioan Scotus Eriugena (cca 810-877) este printre puținii, dacă nu chiar singurul, care are acces în mod direct la scrierile autorilor de limbă greacă și pe care îi folosește, alături de Părinții latini ai Bisericii, în lucrările sale. De notorietate este traducerea eriugenană a *Corpus*-ului *Dionysiacum* (o primă traducere a fost realizată între 860-862). Însă puțin cunoscut traducerile textelor maximiene ori traducerea din opera lui Grigorie de Nyssa (pe care învățatul irlandez îl confunda adesea cu Grigorie din Nazianz). În mod cert, viziunea lui Eriugena asupra problemelor teologice și filosofice se schimbă din momentul întâlnirii cu textele acestui „filosof divin”: *Maximum monachum, divinum philosophum* (PL 122, 449A). În prezenta comunicare, ne propunem o analiză a receptării de care s-au bucurat scrierile Părinților greci în Apus. Un moment semnificativ al acestei receptări îl constituie, fără nici o îndoială, condamnarea din 1241, când numele Eriugena și Maxim sunt frecvent asociate: în ochii cenzorilor, irlandezul a urmat îndeaproape „ereticii grec”.

Dragoș MÎRȘANU

Photius citindu-l pe Philostorgius: un caz de salvare a memoriei istorice

Scrisă în deceniul patru al secolului al V-lea, *Istoria bisericească* a lui Philostorgius a supraviețuit epocii sale în foarte puține exemplare. Textul complet nu a ajuns până la noi, dar se mai putea găsi în vremea patriarhului Photius al Constantinopolului (secolul al IX-lea). Apreciindu-i stilul elegant și tematica variată, acesta i-a făcut mai întâi un rezumat pe care l-a inclus în *Bibliotheca* sa. Mai importantă decât această notiță, însă, este epitoma pe care patriarhul o alcătuiește separat: acest rezumat extins păstrează, cel mai probabil, structura lucrării originale și include lungi excerpte, transcrise ca atare. Prezentarea de față își propune să ofere câteva considerații cu privire la interesul surprinzător de mare arătat de eruditul prelat pentru această istorie bisericească „alternativă”, precum și o încercare de evaluare a procesului de abreviere, în măsura în care acesta poate fi intuit în lipsa originalului.

Ovidiu-Iulian SANDU

Modele etnogenetice în istoriografia contemporană

Problema genezei popoarelor actuale ale Europei constituie, împreună cu cea a identității și a nașterii națiunilor, o preocupare majoră a istoriografiei contemporane. Faptul este stimulat, printre altele, de sugestiile unor episteme cu impact în contemporaneitate (sociologia, antropologia culturală etc.), dar și de transformările geo-politice petrecute în ultimele decenii, în special disoluția unor state federale și plurietnice și resuscitarea naționalismelor în anumite regiuni ale continentului. În acest sens, în diferite medii academice, s-au elaborat modele etnogenetice a căror noutate constă, pe de o parte, în definirea mai clară a unor concepte precum *etnic*, *etnicitate*, *identitate etnică*, *stil* și, pe de altă parte, în încercarea de identificare a unor criterii credibile, a unor „factori obiectivi”, care determină specificul etnic. În context, sunt reanalizate vechile elemente ale definirii etnicității – *cultură (materială)*, *limbă*, *nume*, *tradiție*, și paradigmă epistemologică care a dominat cercetarea, respectiv *modelul transformării lingvistice* sau *genealogic*. Comunicarea va prezenta pe scurt următoarele opțiuni epistemologice propuse pentru explicarea proceselor etnogenetice din perioada de final a Antichității și de început a Evului mediu – *modelul polietnic și multicultural*, *modelul etnogenetic al popoarelor stepei*, *modelul etnogenetic al popoarelor descentralizate*. În final, se încearcă identificarea paradigmei menite să explice mai adecvat etnogeneza românilor.

Claudia TĂRNĂUCEANU

Autori antici citați de Cantemir în cartea sa despre istoria imperiului otoman

În *Incrementorum atque decrementorum Aulae Othmanicae historia*, referirile la autorii antici, greci și latini, sunt relativ puține. Deși, uneori, Cantemir oferă citatul în latină sau greacă, este dificil de apreciat dacă a consultat direct o ediție a operei scriitorului antic sau a preluat pasajul dintr-o sursă intermediară (care conține referința respectivă). Nu trebuie exclusă, de asemenea, nici posibilitatea ca, în anumite situații, această sursă intermediară să fi fost o traducere într-o limbă modernă cunoscută de cărturar.

Muzeul de
Istorie
Națională și
Arheologie
Constanța

PRIMA PAGINĂ | MUZEUL | EXPOZIȚII | CERCETARE | PUBLICAȚII | PROIECTE | **SESIUNI** | EVENIMENTE | CONTACT

Internațională
Sesiune
2018
PONTICA
Științifică

Contact
web: www.minac.ro
email: sesiuneapontica@gmail.com

RO

EN

Between **October 3rd – October 5th 2018**,
Museum for National History and Archaeology Constanța
in collaboration with

Faculty of History and Political Sciences, „Ovidius” University Constanța,
with the support of Constanța County Council, organizes

the International Scientific Session PONTICA, 51st Edition

HISTORY AND ARCHAEOLOGY IN THE WEST-PONTIC REGION

Knowing your preoccupations we would be honoured if you attended the works of this scientific session. Presentations will be organized according to the following topics:

- Pre-Protohistory, Greek-Roman, Medieval, and Modern-Contemporary History, and Numismatics;
- Round table: „Research on Early Christianity in Romania and the East-European Area: Approaches and Perspectives”.

A special section will be dedicated to the event *140 Years of History in Dobruja*, organized in partnership with the Faculty of History and Political Sciences, „Ovidius” University Constanța.

The attached subscription form, also available on the museum's site –SESSIONS tab, should be submitted to sesiuneapontica@gmail.com, until **August 31st, 2018**.

All accommodation expenses (except travel costs) will be covered by the organizers. In case the paper is signed by several authors, the organizers will cover the expenses for only one of them.

Scientific Comitee

Scientific researcher
Sorin Marcel Colesniuc, PhD - Director
Academician Emilian Popescu
Profesor univ. Nelu Zugravu, PhD
Scientific researcher I Livia Buzoianu, PhD

Organizing Team

Curator IA Irina Sodoleanu, PhD
Curator IA Delia Cornea, PhD
Curator IA Tiberiu Potîrniche
Curator IA Constantin Șova, PhD
Curator II Oana Grigoriuță

Scientific researcher I Gabriel Custurea, PhD
Profesor univ. Marian Cojoc, PhD
Curator IA Lavinia Dumitraşcu, PhD
Conf. univ. Emil Plopeanu, PhD
Scientific researcher II Valentina Voinea, PhD
Scientific researcher III Gabriel Talmaţchi, PhD
Scientific researcher III Cristina Talmaţchi, PhD
Scientific researcher III Constantin Nicolae, PhD
Scientific researcher III Constantin Băjenaru, PhD
Scientific researcher III Cătălin Dobrinescu, PhD

Restaurator Dan Ionescu
IT engineer Ada Marcu

Information about the Scientific Session

until 31th of August 2018- registration and submitting the registration form
1st of September 2018 - results of summaries review
3rd - 5th October 2018 - conducting the scientific session

[Download registration form \(en\)](#)

Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța

CONSILIUL JUDEȚEAN CONSTANȚA

PONTICA 2018

140 DE ANI DE ISTORIE ȘI
ARHEOLOGIE ÎN DOBROGEA

A **51**st -a Sesiune Internațională
The **51**st INTERNATIONAL SESSION

3-5 Octombrie
October 2018

Constanța, Piața Ovidiu nr. 12

SESIUNEA INTERNAȚIONALĂ A
MUZEULUI DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE
CONSTANȚA
PONTICA 2018
Ediția LI

PROGRAM

3 oct Miercuri 11.00	<i>Aula „Adrian Rădulescu”</i>					
14.00	❖ Deschiderea oficială a Sesiunii Științifice Internaționale PONTICA 2018 ❖ Prezentarea filmului <i>Adrian V. Rădulescu-ctitorul</i>, o producție Imago Studio, finanțat de cotidianul ZIUA de Constanța, cu sprijinul MINAC. ❖ Lansarea ediției digitalizate a revistei <i>Analele Dobrogei, serie veche 1920-1938</i> (varianta electronică, accesibilă pe <i>site-ul https://www.minac.ro</i> și pe <i>www.ziuaconstanta.ro</i>). Revistele au fost oferite spre digitalizare ziarului ZIUA de Constanța de către conducerea MINAC. ❖ Prezentarea filmului: <i>Centenarul Marii Uniri</i> ❖ Vernisajul expoziției <i>Centenarul Marii Uniri</i> ❖ Vernisajul expoziției: <i>Două zile cât un veac ... 28 iunie 1940 și 22 iunie 1941</i> ❖ Lansarea volumului: <i>Prizonier în țara mea</i> - Robert Stănciugel					
Comunicări pe secții						
	Sala 1 „Preistorie” Etaj I	Sala 2 „Creștinism” Etaj I	Sala 3 „Mircea cel Bătrân” Etaj I	Sala 4 „Tezaur. Colecția sticlă” Parter	Sala 5 „Ovidiana” Parter	Sala 6 „Independenței” Etaj II
3 oct. Miercuri 16.00 19.30	Preistorie	Secțiunea „Cercetări privind creștinismul timpuriu...”	Greco – romană	Medievală	Numismatică	Modernă- Contemporană
4 oct. Joi 9.00 13.30	Preistorie	Secțiunea „Cercetări privind creștinismul timpuriu...”	Greco – romană		Numismatică	Secțiunea 140 de ani de la unirea Dobrogei cu România
4 oct. Joi 16.00 19.30			Greco – Romană			Modernă- Contemporană
5 oct. Vineri	Excursie de documentare la Muzeul de Arheologie și obiectivele arheologice din Siliștra , participare la ceremonia de numire a școlii din comuna Dorobanțu (jud. Călărași) – Școala Gimnazială „ Prof. univ. dr. Adrian V. Rădulescu ”, la inititiva ZIUA de Constanța					

3 - 5 octombrie
2018

Miercuri, 3 octombrie 2018

Sala 2 - „Creștinism”

Orele: 16.00 – 19.30

SECȚIUNEA

„CERCETĂRI PRIVIND CREȘTINISMUL TIMPURIU ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC ȘI SUD-EST EUROPEAN: ABORDĂRI ȘI PERSPECTIVE”

Moderator: Acad. Emilian Popescu, Alexandru Barnea

Secretar: Laurențiu Clianțe

- Mihai Ovidiu Cățoi

Paleocreștinismul pe pământul românesc. Epoci istoriografice și argumente ideologice

- Emilian Popescu

Creștinismul timpuriu românesc în cercetările unor învățați germani

- Alexandru Barnea

Contribuția lui Raymund Netzhammer la cunoașterea antichităților creștine din Dobrogea

Pauză de cafea

- Nelu Zugravu

Vasile Pârvoan și Jacques Zeiller – similitudini, divergențe, mandata

- Dragoș Mîrșanu

Provinciile danubiene și convertirea barbarilor la creștinism: recitindu-l pe Jacques Zeiller în lumina cercetărilor ulterioare

- Ionuț Holubeanu

Notitiae episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae: vechi interpretări și un nou proiect de cercetare

Joi, 4 octombrie 2018

Sala 2 - „Creștinism”

Orele: 9.00 – 13.30

SECȚIUNEA

„CERCETĂRI PRIVIND CREȘTINISMUL TIMPURIU ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC ȘI SUD-EST EUROPEAN: ABORDĂRI ȘI PERSPECTIVE”

Moderator: Nelu Zugravu, Constantin Chera

Secretar: Radu Petcu

- Marin Cojoc

Cercetări privind creștinismul timpuriu din Oltenia

- Ion Rizea

Cercetări privind creștinismul timpuriu din Banat

- Alexander Minchev

Early Christian Architecture and Art along the Bulgarian Black Sea Coast (4th - Early 7th c. AD): an outlook

Pauză de cafea

- Valery Yotov

From Baptistry to Chapel: an Early Christian Church (5th – early 7th c. AD) at Cape St. Atanas near Byala, Varna Region

- G. Atanasov, J. Valeriev

La résidence épiscopale à proximité de la cathédrale de la ville romano-byzantine de Zaldapa dans la province de Scythie

- *Discuții*

SECȚIUNEA

„CERCETĂRI PRIVIND CREȘTINISMUL TIMPURIU ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC ȘI SUD-EST EUROPEAN: ABORDĂRI ȘI PERSPECTIVE”

Paleo-creștinismul pe pământul românesc. Epoci istoriografice și argumente ideologice

Mihai Ovidiu CĂȚOI

Prezenta comunicare dorește să urmărească modul în care a apărut și evoluat discursul asupra paleo-creștinismului pe pământul românesc. Analiza se va concentra asupra argumentelor principale, desprinse din acest domeniu de studiu, puse în discuție în momentele importante ale istoriografiei românești (Școala Ardeleană, generația pașoptistă, Unirea Principatelor și lupta pentru canonicitate a Bisericii Românești, disputa pentru continuitate, perioada interbelică, perioada comunistă, perioada postdecembristă), precum și influența autorilor asupra evoluției ulterioare a abordării științifice a subiectului.

Vasile Pârvan și Jacques Zeiller – similitudini, divergențe, *mandata*

Nelu ZUGRAVU

În prima parte a comunicării vom face o analiză comparativă a lucrării lui Vasile Pârvan *Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco-roman* (București, 1911) și a celei a lui Jacques Zeiller, *Les origines chrétiennes dans les provinces danubiennes de l'Empire romain* (Paris, 1918), evidențind convergențele de perspectivă istorică, de documentare și de metodă de analiză a creștinismului propuse de cei doi autori, punctele de vedere concordante sau apropiate la care aceștia au ajuns în privința unor aspecte ale istoriei creștinismului timpuriu în provinciile dunărene, dar și opiniile și încheierile divergente propuse de ei. Partea a doua a comunicării se va axa pe „îndatoririle”, restanțele, obiectivele pe care, în opinia noastră, raportate la opera lui Pârvan, Zeiller și a altor pionieri ai cercetării creștinismului din spațiul românesc și sud-est-european în mileniul I, le au încă de îndeplinit istoricii contemporani.

Nella prima parte della nostra relazione faremo un'analisi comparativa del lavoro di Vasile Pârvan, Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco-roman (București, 1911), e di quello di Jacques Zeiller, Les origines chrétiennes dans les provinces danubiennes de l'Empire romain (Paris, 1918). Vi metteremo in evidenza le convergenze nella prospettiva storica, nella documentazione e nel metodo di analisi del Cristianesimo che si ritrovano nell'opera di entrambi gli studiosi, i punti di vista consoni o vicini dei due autori nei confronti di alcuni aspetti della storia del primo Cristianesimo nelle province danubiane, nonché le opinioni e le conclusioni divergenti che essi propongono. La seconda parte della relazione sarà incentrata sui « debiti » restanti, sugli obiettivi che gli storici contemporanei, secondo noi, devono ancora compiere in rapporto all'opera di Pârvan, di Zeiller e di altri pionieri dell'investigazione del Cristianesimo del primo millennio nello spazio rumeno e sud-est europeo.

Provinciile danubiene și convertirea barbarilor la creștinism: recitindu-l pe Jacques Zeiller în lumina cercetărilor ulterioare

Dragoș MÎRȘANU

Împlinirea unui secol de la apariția fundamentalei lucrări a lui Jacques Zeiller, *Les origines chrétiennes dans les provinces danubiennes de l'empire romain* (Paris, 1918) ne oferă prilejul potrivit de a ne apleca din nou asupra acesteia pentru a-i evalua influența și a determina măsura în care cunoașterea științifică a progresat de atunci.

Pentru lucrarea de față mi-am propus să recitesc partea dedicată convertirii barbarilor la creștinism, care tratează, în linii mari, următoarele teme: convertirea goților, catolicism sau arianism; convertirea la catolicism, persecuția; Wulfila și trecerea goților la arianism; literatura religioasă a arienilor iliri și goți; goții după Wulfila; transmiterea arianismului altor barbari din regiunea dunăreană între sec. IV-VI; evanghelizarea catolică pe frontiera danubiană și lupta dintre catolicismul și arianismul barbare în sec. V-VI; relațiile antagonice dintre celor două confesiuni și populațiile asociate cu acestea.

Nu credem că greșim afirmând că, la momentul apariției volumului, partea dedicată creștinismului barbarilor a fost receptată ca o contribuție de seamă. Preocuparea lui Zeiller pentru acest subiect va continua de altfel, îndeosebi prin studii asupra arianismului din Italia ostrogotă. A existat un arianism „gotic”? Care a fost adevărata credință mărturisită de Wulfila? Ce știm despre clerul și organizarea

bisericească la barbarii arieni? Ce însemna *ecclesia legis Gothorum* și care a fost rolul arianismului în Italia ostrogotă?

Voi încerca să evidențiez punctual progresele înregistrate de cercetarea ulterioară până astăzi în privința diverselor probleme istorice și teologice luate în discuție de Jacques Zeiller, cu referințe la lucrările fundamentale ale intervalului, de la cele ale lui E. A. Thompson, prin cele ale lui Herwig Wolfram, până la cele ale unor Ralph Mathisen, Peter Heather sau Walter Pohl, între alții.

The centennial of the publishing of Jacques Zeiller's Les origines chrétiennes dans les provinces danubiennes de l'empire romain (Paris, 1918) provides us with the fitting occasion to peruse through it once again in order to weigh its influence and determine how much advance has the historical science made since.

For the present paper I have decided to read anew the part dedicated to the conversion of the Barbarians to Christianity, which deals mostly with: the conversion of the Goths, Catholicism or Arianism; the conversion to Catholicism, the persecution; Wulfila and the move to Arianism; the religious literature of the Illyrian and Gothic Arians; the Goths after Wulfila; the transmission of Arianism to other Barbarians from the Danube area during 4th-6th century; the Catholic evangelization on the Danube frontier and the confrontation between the Barbarian Catholicism and Arianism during 5th-6th century; the antagonistic relations between the two confessions and the peoples related.

*We are probably not in the wrong if we state that, after the volume was published, the part dedicated to the Christianity of the Barbarians was received as momentous. Zeiller's fascination with the subject would not end there, in fact, for he would publish later, for instance, studies on the Arianism of Ostrogothic Italy. Was there a "Gothic" Arianism? What was the true nature of Wulfila's creed? What do we know of the clergy and the church organization in the case of the Arian Barbarians? What did *ecclesia legis Gothorum* mean and what was the role of Arianism in Ostrogothic Italy?*

I will attempt to offer a few highlights of the advance made by ulterior research until now with regard to various historical and theological issues considered by Jacques Zeiller, with references to various fundamental works, from those of E. A. Thompson, to those of Herwig Wolfram, to those of the likes of Ralph Mathisen, Peter Heather or Walter Pohl, inter alia.

***Notitiae episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae:* vechi interpretări și un nou proiect de cercetare**

Ionuț HOLUBEANU

Notitiae episcopatum ale Bisericii din Constantinopol au ridicat cercetătorilor reale probleme de interpretare. Aceste dificultăți au fost cauzate, în principal, de faptul că niciuna dintre vechile *notitiae* păstrate nu este un document curat.

Datele privitoare la provinciile danubiene – Scythia și Moesia Secunda – sunt expuse în șase *Notitiae* (1-6, după ediția lui J. Darrouzès). În acestea, informațiile veridice se împletesc cu greșeli generate de compilatorii și/sau copiii care au prelucrat și, respectiv, copiat de-a lungul timpului aceste documente.

În cadrul acestei prelegeri se va încerca expunerea și evaluarea principalelor opinii ale primilor cercetători – Gustav Parthey, Heinrich Gelzer, Carl de Boor, Raymund Netzhammer, Louis Duchesne, Jacques Zeiller, Vasile Pârvan – care au evaluat informațiile privitoare la organizarea bisericească din Scythia și Moesia Secunda expuse în *Notitiae*, în lumina rezultatelor noilor cercetări științifice.

În același timp, va fi prezentat un proiect de cercetare inițiat recent, al cărui scop final este reconstituirea *Notitiei episcopatum* redactate în timpul patriarhului Epifanie al Constantinopolului (520-535), în primul deceniu al domniei lui Iustinian I (527-565).

Notitiae episcopatum of the Church of Constantinople are some of the most difficult historical documents to interpret. This is due to the fact that none of these old lists of the sees under the Patriarchate of Constantinople is a clean document.

The ecclesiastical provinces of Scythia and Moesia Secunda are referenced in six existing Notitiae (nos. 1-6, in Darrouzès' edition). However, in all these documents the truthful data are mixed together with compilers' and/or copyists' errors.

This is a brief review of the older scholarly opinion – Gustav Parthey's, Heinrich Gelzer's, Carl de Boor's, Raymund Netzhammer's, Louis Duchesne's, Jacques Zeiller's, Vasile Pârvan's readings – over the value of the data concerning the ecclesiastical organization in Scythia and Moesia Secunda displayed in the existing Notitiae.

There will be also presented a new research project whose final purpose is to reconstruct as far as possible the original Epiphanius of Constantinople (520-535)'s Notitia. This is a document that was drawn up in the first decade of Justinian I's reign (527-565).

From Baptistery to Chapel: an Early Christian Church (5th – early 7th c. AD) at Cape St. Atanas near Byala, Varna Region

Valery YOTOV

The author points the attention to an Early-Christian Church (dating: the beginning of 5th – the beginning of the 7th c. AD) excavated at Cape St. Atanas, near Byala, Region of Varna.

The northern part of the narthex was separated by additionally built wall with an entrance from south and it has a little apse in its East wall. Under the floor of this space, the remains of a Baptistry was found with a large *piscina* with three steps from East and West). Baptistry is of the type "circle on rectangle" according to A. Khatchatrian typology. Around the *piscina*, fragments of multicolored frescoes were found made in technique "ad seko".

In conclusion the studied structures and materials indicate the conversion the space of former baptistery (5th century) into a chapel in a later period (6th century) of existence of the Church.

La résidence épiscopale à proximité de la cathédrale de la ville romano-byzantine de Zaldapa dans la province de Scythie

Georgi ATANASOV, J. VALERIEV

Avec son territoire fortifié d'environ 25 ha et ses deux *suburbia* d'environ 20 ha (*extra muros*), Zaldapa est la ville romano-byzantine la plus importante de l'intérieur des provinces de Scythie et de Mésie Seconde. A part les deux basiliques paléochrétiennes № 1 et 2 enregistrées par les archéologues bulgares et roumains au début du XXe siècle, une troisième basilique (№ 3) a été fouillée durant les quatre dernières années. Elle se situe non loin des portes nord et sud-ouest, approximativement au centre de la zone urbaine, au carrefour des deux rues principales. Par ses dimensions de 62 x 22 m elle est la plus grande de Zaldapa et se range parmi les plus importantes basiliques de Scythie et de Mésie Seconde.

Un édifice spacieux d'une superficie de 110 m² vient s'accoler à son mur méridional. Il comporte deux pièces et un vestibule dont l'entrée septentrionale donne sur l'abside. Ses murs épais de 0,70 m en pierres taillées sur l'une de leurs faces et en *spolia* reliés à l'argile jaune sont conservés jusqu'à une hauteur de 0,85 m. Les fondations sont larges de 0,90 m et descendent à 1,05 m de profondeur, dont 0,80 m dans le loess vierge. Ceci suggère la présence d'un second niveau. Au centre de la grande salle de la résidence - 7,85 x 7,50 m – un piédestal massif avec une base de colonne étaye l'hypothèse d'un étage supérieur.

Etant donné que la basilique № 3 est la plus grande de Zaldapa, qu'elle est située à l'endroit le plus prestigieux et qu'elle possède sous son autel la crypte la plus représentative, on peut la considérer comme la basilique épiscopale. Le solide bâtiment adjacent qui communique par une entrée avec la nef méridionale peut être identifié comme la résidence épiscopale du fait de sa superficie d'environ 110 m² et des indices d'un niveau supérieur où se trouvent habituellement les appartements privés de l'évêque.

Il est évident que la construction de la résidence est postérieure d'au moins quelques décennies à celle de la basilique puisque la limite entre sa sub- et sa superstructure est 0,40 m plus haute que celle de la basilique. On dispose de données archéologiques certaines (monnaies sous le sol) qui datent l'érection de la basilique du début du VIe s. La céramique et les objets découverts dans les couches supérieures au sol de la résidence sont du VIe s. L'analyse des sources écrites nous a permis de conclure qu'après le milieu du VIe s. l'archevêque de Scythie résidant à Tomis a été élevé au rang de métropolitain et a reçu 14 évêchés suffragants, parmi lesquels celui de Zaldapa. L'idée que Tomis est doté d'une chaire métropolitaine à la fin du Ve-début du VIe s. pendant l'épiscopat de Paternus (498-520) repose sur sa signature d'un acte du Concile de Constantinople de 520 : *Paternus misericordia Dei episcopus provinciae Scythiae metropolitanus*. Le mot *metropolitanus* (métropolitain) se rapporte plutôt à la capitale Tomis qui est la métropole de la province qu'au rang de son évêque. Ainsi, la traduction de sa signature serait : « *Paternus, en Dieu miséricordieux évêque métropolitain (= de la capitale) de Scythie* ». En effet, dans le texte gravé sur le plat en or découvert dans la tombe du khan bulgare Kubrat, ce même Paternus est désigné comme évêque. Il est à noter que dans les cinq documents authentiques dont nous disposons sur le successeur de Paternus au siège de Tomis, Valentinus (550-553), dernier prélat connu par son nom à cette chaire, a toujours le titre d'évêque et jamais de métropolitain. Ceci indiquerait que le prototype de la notice épiscopale № 3 d'après J. Darrouzès doit être reporté après 553 et que l'évêque de Tomis devient métropolitain avec 14 évêques suffragants, y compris celui de Zaldapa, seulement après cette date.

La couche d'incendie et un trésor monétaire de neuf *folles* des empereurs Justinien Ier et Justin II, présentant des traces de feu et découvert dans la salle de la résidence, suggèrent que la résidence et la basilique ont été détruites lors d'une invasion barbare en 574 ou en 585.

**CENTRUL DE
STUDII CLASICE
ȘI CREȘTINE**

**CERCUL STUDENȚESC DE ISTORIE
VECHE ȘI ARHEOLOGIE**

**FACULTATEA DE
ISTORIE**

Anunță

ȘEDINȚA DE COMUNICĂRI

**Roma în *Res gestae*
ammianeice: între
realitate și eternitate**

drd. Luca Claudiu

**Istorie și retorică la
Procopius din *Caesarea*
în *De aedificiis***

drd. Ștefan-Ioan Cianga

**JOI, 13. 12. 2018
ORA 18:00**

**CORP H
SALA H1**